

Ökördi Réka – Müller Vanessa – Tary Blanka: Beszámoló a XXI. Országos Neveléstudományi Konferenciáról

A XXI. Országos Neveléstudományi Konferenciának (ONK) 2021. november 18. és 20. között a szegedi

Szent-Györgyi Albert

Agóra adott otthont.

A világjárvány állította kihívások eredményezte hibrid konferencia párhuzamosan tíz helyszínen, három plenáris előadással, harmincöt szimpózi-

ummal, több mint hetven tematikus előadással és kilenc poszterszekcióval valósult meg. 305 fő személyesen, és további 150-200 fő online platformon keresztül vett részt a programokon, kapcsolódott a beszélgetésekhez, illetve tartotta meg előadását.

A 2020 elején elrendelt digitális oktatásra való átállás új értelmezési keretet adott az idei konferencia témájának, melyet még 2019-ben a konferencia elnöke, Molnár Gyöngyvér (SZTE Neveléstudományi Intézet) ekként fogalmazott meg: „A neveléstudomány válaszai a jövő kihívásaira”. Mindaz, amit e főcím témaként kijelölt, a digitális technológiák alkalmazása az oktatásban, új képességek fejlesztése és megújulásra érett oktatásszervezési módszerek – egy csapásra már nemcsak a jövő kihívása lett. A konferencia így sajátos módon egyszerre próbálta meg előrevetíteni a jövő kihívásaira adandó válaszokat, és felmutatni azokat az eredményeket, amelyek a közelmúltban, illetve a jelenben e válasz kényszerű megfogalmazása során már meg is születtek.

A konferencia különösen nagy hangsúlyt kapott témaköreinek meghatározása érdeké-

ben az absztraktkötetben az absztraktokhoz rendelt kulcsszavak gyakoriságát vizsgáltuk. Az elemzés során figyelembe vettük az absztraktok benyújtásakor előírt követelményeket, melyek szerint egy absztrakthoz

három kulcsszót kellett megadni. Azoknál az absztraktoknál, amelyekhez több kulcsszó rendelték a szerzők, csak az első hármat vettük figyelembe, hogy minden előadás témája azonos súllyal szerepeljen az elemzésben. Az elemzés alapját jelentő adatbázis felállításakor bizonyos esetekben szükséges volt az absztrakt tartalmát is megvizsgálni, hogy egyértelműsítsük és lehatároljuk a kulcsszó által közvetített tartalmat. A konferencián elhangzott 305 tematikus előadás, 35 szimpózium és a kiállított 105 poszter számos témája között nagyobb hangsúlyt kapott az attitűdökkel, az egyenlő esélyekre épülő oktatás helyzetével, a motivációval, a mérés-értékelés módszereivel és a neveléstörténettel foglalkozó kutatások legfrissebb eredményeinek bemutatása. Mindezek mellett a digitális eszközök köré épülő, illetve a felsőoktatásra fókuszáló előadások kiemelkedően nagy arányban szerepeltek a konferencia programjában, de olyanok is voltak, amelyek együttesen e két téma mentén épültek fel. A különböző témák megjelenését a kulcsszavak alapján az alábbi táblázatban foglaltuk össze:

Egyes kulcsszavak előfordulása a leggyakoribb témakörök szerint az ONK vonatkozó előadásáiban

Témakör	Előadások száma	Kulcsszavak előfordulása
Digitális eszközök	90	digitális (32), online (19), távolléti (4), eszközhasználat (3), ikt (9), it (3), távoktatás (3), digitalizáció (8), technológiaalapú (2), robotika (1), e-tanulás (1), mobil (2), informatikaoktatás (1), tablet (1), elektronikus (1), technológiai (1), internet (1), információ (1), okostelefon (1), e-learning (1), hibrid (1), technológia (1), web-alapú (1), virtuális (1), médiatudatosság (1), közösségimédia (1), okostankönyv (2)
Felsőoktatás	84	felsőoktatás (31), hallgató (22), doktori (8), tanárképzés (9), pedagógusképzés (6), egyetemi (2), tanárjelöltek (2), képzés (3), óvóképzés (2), tanítóképzés (3), felsőfokú (1), doktorandusz (1), PhD (1)
Digitális eszközök és felsőoktatás	14	digitális (11), online (2), távolléti (3), e-learning (1) felsőoktatás (8), egyetem (3), tanárképzés (1), pedagógusképzés (2)

Előzetes várakozásunk az volt, hogy a digitális oktatás témaköre kiváltképpen a járványhelyzet tapasztalataival párhuzamban jelenik meg, ám az elemzés során azt találtuk, hogy a 104 digitális pedagógiai megoldásokat vizsgáló absztrakt szerzői mindössze 25 alkalommal kapcsolták össze előadásuk tartalmát már a kulcsszavak szintjén is a járvánnyal, és további 5 olyan előadást találtunk, amelyek a kulcsszavakban nem, de az absztraktban említették e két téma összekapcsolódását. Ez az arány azt a biztató tendenciát látszik alátámasztani, hogy a digitalizáció és az oktatás kapcsolatára irányuló kutatások a járványhelyzet előtt, annak bekövetkezte nélkül is fontos szerepet töltek be a neveléstudományi kutatások világában. A járvány e kutatások egy részét aktualizálta, új irányokkal és új kérdésekkel bővítette. Ugyanakkor a járvány hatására kezdődött új kutatások többsége sem csupán a pandémia következtében létrejött helyzet feltárására, hanem az ott szerzett digitális tapasztalatok jövőbeli adaptálásának a lehetőségeire helyezi a hangsúlyt.

A digitális eszközhasználatban rejlő lehetőségek közül a jövő kihívásaira adhat

választ többek között a technológiaalapú mérés, értékelés és képességfejlesztés, a robotika alkalmazása a fogyatékos-sággal élő tanulók oktatásában, illetve az okoseszközök tudatos és innovatív alkalmazása a tanórákon. A digitális eszközök jelenléte a mindennapi életünkben ugyanakkor veszélyeket is rejt. Ezek kiküszöbölésében segíthet például a pedagógusok nézeteinek feltárása az információk hitelességét illetően, illetve egy érdekes új kezdeményezés, amely influenzaszerek tudatos kommunikációját és felelősségtudatának megerősítését hivatott elősegíteni.

A felsőoktatási intézmények kiemelt figyelmet fordítottak hallgatóik és oktatóik támogatására a távoktatás ideje alatt, emellett pedig arra, hogy a tapasztalatokat összegyűjtve értékeljék az elmúlt, közel másfél évet. Az ELTE Tanító- és Óvóképző Karának oktatói arra mutattak rá, hogy a középiskola utolsó évében a digitális oktatásban szerzett tapasztalatokat az elsőéves hallgatók hatékonyan tudták alkalmazni mind a hibrid, mind a távolléti oktatás során, és ez növelte az egyéni teljesítményüket. Ezt a felismerést tovább árnyalja, hogy több egyetem is beszámolt róla: a távolléti

oktatási forma jóval kedvezőbb feltételeket biztosított a tanulmányok sikeres végzéséhez, mint az elmúlt tanévben időszakosan – és ebben a tanévben folyamatosan – jelen lévő hibrid oktatásszervezési modell.

A Budapesti Gazdaságtudományi Egyetem kutatói kvantitatív és kvalitatív adatok elemzésén keresztül mutattak rá arra, hogy bár

az egyetemi oktatókat

sokként érte a digitális

oktatásra való áttérés,

a három szemesztert

felölelő időszakban olyan

tapasztalatok halmozódtak fel, amelyekre

alapozva mind képzési,

mind tantárgyi szinten elindulhat egy olyan

tervező munka, amelynek eredményeként

a digitális eszközöket és módszereket

az oktatásba beépítő, 21. századi, komplex

támogatói környezet jöhet létre.

Az új kihívások megoldására meghívó

szimpóziumok között a felsőoktatásban

tanuló fiatal felnőttek jóllétével foglalkozó

vizsgálatok fontosságát a Szegedi

Tudományegyetem Pszichológia

Intézetének oktatói hangsúlyozták.

A megváltozott környezetben a reziliencia

jelenségét, mérésének lehetőségeit és

a protektív és rizikófaktorok felderítését

emelték ki. A tanulmányi eredményesség

és az időperspektíva kapcsolatát vizsgáló

előadás felhívta a figyelmet a középiskolások

és felsőoktatásban tanulók közötti

különbségekre, amely szerint a kiegyen-

súlyozott időperspektíva-profil nem jelzi

előre az egyetemi tanulmányi sikerességet.

Az eredmények az egyetemi lét speciális jel-

lemzőinek lehetséges hatására irányították

a figyelmet – s ezzel a felsőoktatás formáló

jellegét hangsúlyozzák. Az elmúlt két

évtizedben folyamatossá vált a tanulmányi

kiegés, vagyis a *burnout* jelenségének

vizsgálata az egyetemi tanulók körében.

A Szociál- és Fejlődépszichológiai Tanszék

oktatóinak előadása a követelmények és az amotiváció kiegészéssel való kapcsolatáról szólt, melynek kioltói az erőforrások és az intrinzik motiváció lehetnek. Az eredmények a kiegész kialakulásának folyamatát mutatták be, melynek prevenciójára és intervenciójára helyezték a hangsúlyt – a motivációvesztés megelőzése megoldandó

kihívásként áll a felsőoktatás előtt.

Mint azt a kulcs-

szavak elemzése során

is megállapítottuk,

az egyenlő esélyeket

biztosító oktatás is

fontos szerephez jutott

a konferencián. Ez kapcsolódott össze

a felsőoktatás témakörével több tematikus

szekció előadásában is. Ezek az előadások

az egyenlő esélyekre épülő felsőoktatási

rendszer támogatásának lehetőségeit járták

körül. Az intellektuális képességzavart

mutató személyek jogainak támogatását

befolyásoló tényezőkről szóló előadás

a szociális dominancia-orientáció szerepét

hangsúlyozta; a kutatás eredményei

az előítéletek csökkentését célzó szem-

léletformáló programok létrehozásának

szükségességére mutattak rá. Az Eötvös

Loránd Tudományegyetemről érkező

előadók a fogyatékoságtudományi és

gyógypedagógiai területen novumként

megjelenő participatív felsőoktatási

módszertannal való tanítás tapasztalatát

összegezték. Az interdiszciplináris kere-

tekre épülő oktatás esetében hivatásos

oktatók és a (pl. ADHD-ben) érintett

demonstrátorok közösen oktatnak, ezzel

elősegítve a tanárszakos hallgatók

diverzebb önmeghatározását és az érintett

egyének társadalmi inklúzióját. Az elő-

adásokban a felsőoktatási lemorzsolódás

tényezőinek vizsgálata is megjelent,

kiemelve az érintett hallgatók helyzetét.

A vizsgálatok a reziliencia fejlesztésének

a kiegyensúlyozott
időperspektíva-profil nem jelzi
előre az egyetemi tanulmányi
sikerességet

égető szükségességét hangsúlyozták, ezzel hidat képezve a jólléttel kapcsolatos vizsgálatok szimpóziuma felé – új irányvonalakat felajánlva a gyakorlati, intervenciós lehetőségeknek.

Szorosan illeszkedett a konferencia tematikájába, és az összes, a konferencián nagy hangsúlyt kapott témát felsorakoztatta az a szimpóziium, amelyet az idén elhunyt Nagy József tiszteletére szerveztek meg. A Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézetének kutatói és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Karának kutatója által tartott szimpóziium méltó emléket állított Nagy Józsefnek, aki közel hat évtizedes kutatói munkássága során kérdésfelvetéseivel és válaszaival oly módon előzte meg korát, hogy azok e konferencián is továbbgondolásra ösztönzik a 21. századi kihívásokra válaszokat kereső kutatókat. Nagy József munkásságának hatása tovább él többek között a Szegedi Műhely által fejlesztett online diagnosztikus rendszer, az eDia, és a fejlesztés alatt levő eLea fejlesztő gyakorlatbank szemléletmódjában és módszertanában. Nagy József indította el azokat a kutatásokat, amelyek eredményeként létrejöttek azok a DIFER – készségeket mérő és fejlesztő – eszközök és módszerek, melyekkel jelentős mértékben csökkenthető a fejlődésben megkésett gyerekek lemaradása, és ezáltal növelhető mind az iskolai teljesítményük, mind az esélyük a társadalmi beilleszkedésre. Nagy József felfogása az önszabályozott tanulásról, illetve személyiségértelmezése azokba a tendenciákba illeszkedik, amelyek a 21. századi kutatások középpontjába az önszabályozás képességének fejlesztését állítják a kora gyermekkortól egészen a felsőoktatásig. Nagy József kutatói nagyságát,

munkáinak sokszínűségét, relevanciáját és óriási hatását mutatja az is, hogy a kötődés szociális és érzelmi fejlődésben betöltött szerepét célzó kutatások is találhatnak érvényes mondanivalót munkásságában. Minden meghívott előadó beleszólt az előadásába személyes kapcsolatát Nagy Józseffel, és meghatódó köszönettel adózott emlékének, ami azt bizonyítja, hogy nemcsak nagy elme és kutató volt, hanem egy nagyságával együtt megközelíthető és szerethető mentor és ember.

A konferencia három napja alatt olyan plenáris előadásokat hallhattak a résztvevők, melyek a tanácskozás központi témájára reflektáltak egységet alkotva, mégis különböző szempontból megközelítve azt. A neveléstudomány aktuális, új kihívásaira kínáltak megoldási lehetőségeket. *Joachim Funke* az oktatási rendszer 21. századi kihívásairól beszélt. Rámutatott, hogy változó világunkban új hangsúlyok kerülnek elő, amelyek a globális gondolkodás felé mutatnak. A neveléstudomány válasza és feladata olyan diákokat nevelni és oktatni, akik képesek az állampolgárságon túlmutatóan felelősségteljes, globális polgárként tenni a jövőért. *James W. Pellegrino* a neveléstudomány új kihívásait a pandémia miatt létrejött, „új normális”

nagyságával együtt
megközelíthető és szerethető
mentor és ember

helyzet kialakulásában látja. Előadásában a szociokulturális elmélet tanításra, tanulásra és értékelésre vonatkozó tanulságairól beszélt.

A szociokulturális elmélet alapján olyan értékelés alkalmazását javasolja, mely a legjobban megmutatja a diák tudását, és az ezáltal kapott információ alapján fejleszti a diákok tanulását. *Risto Hotulainen* a finn „tanulás tanulásá”-nak (*leaning to learn*) értékelését mutatta be az egyéni értékelés tükrében. A változás és az új kihívások a munka világában

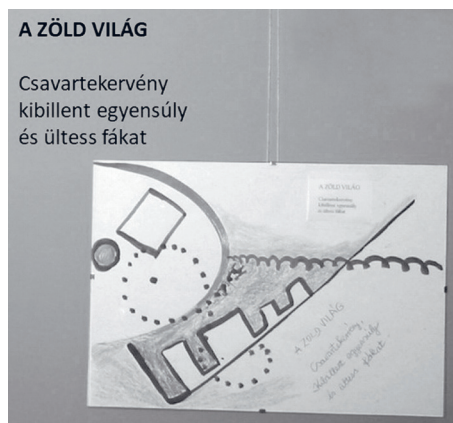
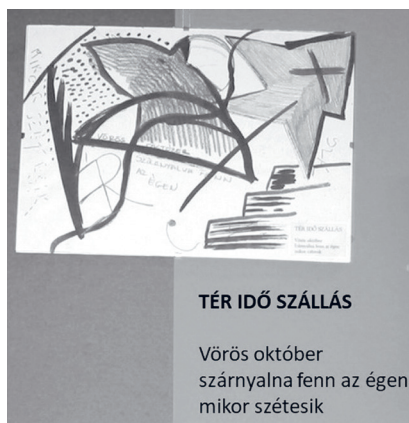
is megnyilvánulnak, a diákokat fel kell készíteni tudásuk, képességeik alkalmazására új helyzetekben. Így ez esetben a neveléstudomány válasza a változásokra, hogy az univerzális gondolkodást és a probléma-megoldó képességet szituációba ágyazott realiztikus, dinamikus értékelési környezetbe helyezi. Mind a három plenáris előadás arra inspirál, hogy az új helyzetekben rejlő kihívásokra a megoldást keressük. A már meglelt válaszokat használjuk, a még hiányzókat pedig kutassuk.

Összegzésként megállapíthatjuk, hogy a Szegeden megrendezett XXI. Országos Neveléstudományi Konferencia mind formailag, mind tartalmilag kiválóan bizonyította, hogy a neveléstudomány a jövő kihívásaira sokféle választ szándékozik és képes is adni. A konferencia hibrid megrendezése percről percre új

kihívások elé állította a szervezőket, akik ezekre meg is találták a megfelelő megoldásokat. A háromnapos rendezvényen jelenlevő és az online térben csatlakozó résztvevők számára is biztosították a zavartalan párbeszédet a folyamatosan változó feltételek között is. A konferencia reflektorfényébe a jövő kihívásaira adandó válaszok kerültek. A szegedi konferencián megvalósult tudományos párbeszédnek szerves folytatása lesz a 2022-ben Pécsen megrendezésre kerülő XXII. Országos Neveléstudományi Konferencia, melynek központi témája a 21. századi képességek, írásbeliség, esélyegyenlőség lesz. Habár e képességek kiaknázásáról lenne tanúbizonyítást egy hasonlóan gördülékenyen lezajlott hibrid konferencia, mégis kívánjuk, hogy a pécsi konferencia résztvevői már mindannyian személyesen találkozhassanak egymással.

A XXI. Országos Neveléstudományi Konferencia absztraktkötete és elérhetősége:

Molnár Gyöngyvér és Tóth Edit (szerk., 2021): XXI. Országos Neveléstudományi Konferencia / 21st Conference on Educational Sciences. Absztraktkötet. Szeged. Letöltés: http://www.edu.u-szeged.hu/onk2021/download/ONK_CES_2021_Absztrakt_Kotet_-_Book_of_Abstarcts.pdf

Szakképzős diákok körbeadós módszerrel készült közös kép-haiku-alkotásai (Belvárosi Tanoda, 'Vékonyan sétál' kiállítás, 2005)